C/2025/3173

20.6.2025.

# Mišljenje o perspektivama Europskog odbora regija – Europski pakt o oceanima

(C/2025/3173)

**Glavna izvjestiteljica**: Mätta IVARSSON (SE/Zeleni), članica Regionalnog vijeća Regije Skåne

**PREPORUKE O POLITIKAMA**

EUROPSKI ODBOR REGIJA (OR),

1. pozdravlja inicijativu Europske komisije da se politike EU-a o oceanima u većoj mjeri usklade. Naglašava da bi se, kako bi se Europa pozicionirala kao pomorska sila i iskoristile mogućnosti oceana, Europski pakt o oceanima trebao baviti raznim dimenzijama održivosti, kao što su zaštita i obnova oceana, razvoj održivog plavog gospodarstva, poznavanje i istraživanje morskog okoliša, upravljanje oceanima kojim se vodi računa o teritorijalnim posebnostima i dobrobit građana na obalnim i drugim područjima povezanima s oceanima. Ističe da sveobuhvatno upravljanje oceanima ovisi i o okviru višerazinskog upravljanja, osobito o bliskoj uključenosti lokalnih i regionalnih vlasti, kao i o potrebi da se obuhvate aktivnosti na kopnu koje utječu na zdravlje oceana;

2. ističe da ti prioriteti moraju biti međusobno povezani da bi se zaštitio oceanski okoliš, poduprla otporna i konkurentna gospodarstva i osigurala dobrobit lokalnih i regionalnih zajednica u obalnim područjima i šire jer je svjestan činjenice da dugoročna dobrobit i blagostanje mnogih od tih zajednica ovisi o zdravim oceanima; osim toga, potrebno je osigurati aktivno sudjelovanje obalnih zajednica, zajednica artizanalnog ribolova i drugih dionika u donošenju odluka povezanih s oceanima i smanjiti vulnerabilnost pojedinaca i ribarskih zajednica na posljedice degradacije oceana, prirodnih opasnosti i štete za okoliš koju uzrokuje čovjek jer to utječe na potencijalne izvore sredstava za život obalnog stanovništva;

3. naglašava da je postizanje „dobrog stanja okoliša” u skladu s Okvirnom direktivom o morskoj strategiji ključno jer je dobro očuvani morski okoliš temelj gospodarske stabilnosti i pomaže ublažiti učinke klimatskih promjena na europske obalne regije, kako je istaknuto u Europskoj procjeni klimatskih rizika za 2024. Europske agencije za okoliš ([1]);

4. cijeni odluku Europske komisije da novi ciklus politike započne pripremom novog Europskog pakta o oceanima (dalje u tekstu „Pakt”), što pokazuje njezinu spremnost da usvoji strateški i sveobuhvatni pristup oceanima. Poziva Europsku komisiju da redovito objavljuje komunikacije o provedbi tog pakta, kao i plan s njime povezanih obveza;

5. ističe manjak financijskih sredstava koji utječe na pomorske aktivnosti i poziva na uspostavu odgovarajućeg financiranja za pravedan prijelaz na regenerativno pomorsko gospodarstvo s malim utjecajem na okoliš i na djelotvornu zaštitu i obnovu morskih ekosustava, kao i na znanstvena istraživanja. Smatra da bi Pakt trebao pomoći u uspostavi inovativnih mehanizama financiranja i poticaja za primjenu održivih praksi;

6. naglašava da bi u sljedećem VFO-u trebalo osigurati odgovarajuće financijske instrumente koji moraju odgovarati raznim lokalnim socioekonomskim strukturama; to iziskuje razvoj sveobuhvatnog višerazinskog pristupa upravljanju tim instrumentima uz sudjelovanje nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti;

7. podsjećajući na iskustvo stečeno tijekom izrade dugoročne vizije za ruralna područja EU-a ([2]), naglašava da treba osigurati da se uzajamno korisne veze između obalnih područja i područja u unutrašnjosti integriraju u sve politike EU-a, pri čemu bi se snažne međuovisnosti tih područja maksimalno iskoristile;

([1]) Izvješće Europske agencije za okoliš br. 01/2024, *European Climate Risk Assessment* (Europska procjena klimatskih rizika).
([2]) Mišljenje Europskog odbora regija – Dugoročna vizija za ruralna područja EU-a (SL C 270, 13.7.2022., str. 18.).

***Sveobuhvatan pristup upravljanju oceanima***

8. ističe da su zdravi oceani od temeljne važnosti za EU, njegove države članice, lokalne i regionalne vlasti i građane EU-a jer održavaju bioraznolikost, pokreću gospodarstva, podupiru dobrobit i preduvjet su za održivo upravljanje morskim ekosustavima, čime doprinose sigurnosti opskrbe hranom. Smatra da je interakcija između oceana i ljudi višestruka i da su oceani od presudne važnosti iz okolišne, gospodarske, kulturne, strateške i rekreacijske perspektive;

9. pozdravlja činjenicu da Komisija želi strateški razviti svoj pristup oceanima kako bi se poboljšala usklađenost i sinergija među različitim ciljevima, alatima, politikama i prioritetima, među kojima su:

(a) sveobuhvatni ciljevi EU-a u području okoliša, kako su opisani u europskom zelenom planu i definirani u skladu s međunarodnim obvezama EU-a i država članica; povećana europska konkurentnost predviđena Draghijevim izvješćem i civilna i obrambena pripravnost Europe predviđena Niinistöovim izvješćem;

(b) područja europskog političkog utjecaja, uključujući oceansku diplomaciju i promicanje ojačanog međunarodnog i regionalnog upravljanja oceanima;

(c) sektorske politike, kao što su zajednička ribarstvena politika (ZRP), plavo gospodarstvo, strategija EU-a za istraživanja i inovacije u području oceana i plan za prilagodbu klimatskim promjenama.

Ističe da je navedeni sveobuhvatni pristup usvojen u globalnom kontekstu u kojem države prema oceanima postupaju kao prema kopnenim zonama i oko njih vode teritorijalne sporove. OR stoga naglašava da bi Pakt o oceanima trebao uključivati i četvrti element, a to je:

(d) veća usredotočenost na sporne morske resurse i veća geostrateška važnost oceana u multilateralnom i rascjepkanom svijetu. To je u skladu s potrebom za jačanjem otpornosti regija „na vanjskim kopnenim i morskim granicama [koje su] važne za sigurnost i otpornost EU-a jer one, geografski gledano, služe kao točke za ulazak u Europsku uniju” ([3]). Ističe da je zbog tih novih geopolitičkih prijetnji potrebno osigurati odgovarajuće prostorno planiranje morskog područja s obzirom na različite aktivnosti i izbjeći „sužavanje prostora”;

(e) poboljšanje okvirâ upravljanja, zajedno s koordiniranim mehanizmima na globalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, kako bi se osiguralo integrirano upravljanje ekosustavima i zaštita obalnog stanovništva;

10. naglašava da su zdravi oceani temelj za maksimalno iskorištavanje dugoročnog gospodarskog potencijala pomorske industrije. Održivo upravljanje morskim ekosustavima i njihova zaštita moraju biti u središtu Pakta jer su zdravi ekosustavi ključni za osiguravanje produktivnosti, otpornosti i budućeg razvoja u sektorima koji ovise o moru;

11. ističe da sveobuhvatni pristup ne podrazumijeva provedbu jedinstvenih općih politika koje bi se neselektivno primjenjivale u svim regijama bez pažljivog razmatranja lokalnih razlika. Umjesto toga, tim se pristupom mora voditi računa o različitim potrebama i interesima regionalnih i lokalnih zajednica, sa sviješću da univerzalan model nije ni djelotvoran ni održiv. OR stoga poziva na razvoj pomorskih politika u bliskoj suradnji s lokalnim i regionalnim vlastima i građanima, pri čemu se treba oslanjati na načela višerazinskog upravljanja, aktivne supsidijarnosti i partnerstva jer to omogućuje zauzimanje prilagođenih pristupa primjerenih kontekstu, kojima se poštuju lokalne posebnosti; promiče razmjenu dobrih praksi i suradnju pomorskih sektora;

12. naglašava da je važno osigurati da se upravljanje oceanima temelji na čvrstoj usklađenosti politika i pravno obvezujućim ciljevima koji se prate i, prema potrebi, provode u određenim vremenskim razmacima. To uključuje jačanje veze između Okvirne direktive o morskoj strategiji i ciljeva prostornog planiranja morskog područja;

13. podsjeća na zaključke sa sastanka direktorâ EU-a za pomorstvo i vode u lipnju 2024. u kojima se poziva na daljnje djelovanje kako bi se osiguralo dobro stanje okoliša morskih ekosustava, a posebno na to da se Okvirna direktiva o morskoj strategiji razvije u „europsko pomorsko pravo” ([4]);

([3]) Mišljenje Europskog odbora regija – Kako europske regije učiniti otpornima na šokove: jačanje otpornosti lokalnih i regionalnih gospodarstava u strateškom razvoju jedinstvenog tržišta (SL C, C/2024/7061, 4.12.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7061/oj).

([4]) Neformalni sastanak direktorâ EU-a za pomorstvo i vodu – konačni zaključci, 13. i 14. lipnja 2024..

14. kako bi se osigurala sveobuhvatna provedba, poziva na to da se u okviru Kolegija povjerenika osnuje projektna skupina za provedbu Pakta o oceanima, pod vodstvom povjerenika za ribarstvo i oceane;

***Plavo gospodarstvo s malim utjecajem na okoliš***

15. ističe potrebu da se u pravednoj tranziciji prema plavom gospodarstvu s malim utjecajem na okoliš, kojim se poštuju ograničenja planeta i kapacitet održivosti naših oceana, podupiru pomorske aktivnosti na koje utječe trostruka ekološka kriza ili koje joj doprinose;

16. ističe važnost prostornog planiranja morskog područja za usklađenost okolišnih, klimatskih i sektorskih politika i politika socioekonomske dobrobiti. Uviđa problem „sužavanja prostora" u vodama EU-a i ističe da suživot može biti strateški alat kojim se doprinosi postizanju ciljeva bioraznolikosti na razini EU-a i na međunarodnoj razini i istodobno pruža potpora lokalnim zajednicama.

Ističe da se u okviru prostornog planiranja morskog područja mora istražiti supostojanje energije iz obnovljivih izvora na moru, s jedne strane, i ribarstva s malim utjecajem na okoliš ili niskotrofičke akvakulture, s druge strane;

17. podsjeća na to da je uvođenje energije vjetra na moru okosnica ostvarivanja europskog zelenog plana i jamčenja konkurentnosti i sigurnosti opskrbe energijom u Europi. Poziva na razvoj prekograničnih natječaja za energiju iz izvora na moru kako bi se ograničila neslaganja u pogledu njihove upotrebe i racionalizirala energetska infrastruktura. Vjeruje da će lokalne i regionalne vlasti razviti odgovarajuće energetske strategije;

18. poziva Komisiju da zaštiti europsku industriju energije iz izvora na moru od nepoštenog tržišnog natjecanja, što se može postići utvrđivanjem minimalnih cijena, postavljanjem zahtjeva da velika većina vrijednosnih lanaca ostane europska, uvođenjem novih kriterija u natječajima za energiju iz izvora na moru, među ostalim uvođenjem obveznih necjenovnih kriterija za bioraznolikost, socijalne aspekte i kružnost, te povezivanjem tih projekata s bliskim programima obnove biološke raznolikosti;

19. uviđa da različite aktivnosti mogu biti u sinergiji ili suprotnosti ovisno o njihovoj prirodi i lokaciji u prostoru i vremenu. Smatra da bi Pakt o oceanima trebao doprinijeti omogućavanju lokalnog prostornog planiranja kako bi se maksimalno povećala sinergija među pomorskim aktivnostima i smanjili kompromisi ili kako bi se kompromisima upravljalo. Ističe da se zaštićena morska područja ne smiju smatrati prostorima za aktivnosti oko kojih su mogući kompromisi;

***Hrana***

20. uviđa da je količina ribolovnih resursa ograničena i usko povezana s ukupnom kvalitetom morskih ekosustava. Ističe da je dugoročna prehrambena neovisnost EU-a i dalje ključni strateški cilj Unije koji se može postići samo održivim upravljanjem morskim ekosustavima. Prepoznaje ulogu oceana i tradicionalnog znanja pomorskih stručnjaka u proizvodnji visokokvalitetne hrane koja potječe iz ribarstva i akvakulture, kako je prepoznato u Komunikaciji „Vizija za poljoprivredu i hranu" ([5]). Ističe utjecaj poljoprivredne politike na zdravlje morskih ekosustava i izazove koje otjecanje hranjivih tvari i eutrofikacija predstavljaju za postizanje okolišnih ciljeva Unije i za sektor ribarstva;

21. smatra da su riblji stokovi kojima se održivo upravlja ključni za održavanje profitabilne ribarske industrije koja može osigurati radna mjesta u sektoru ribarstva i lokalnom lancu opskrbe koji o njemu ovisi. Smatra da je artizanalni ribolov onaj segment sektora ribarstva koji donosi najveću korist lokalnim zajednicama i koji primjenjuje metode prihvatljivije za okoliš i da bi ga trebalo podupirati u cilju dugoročne otpornosti tih aktivnosti. Uviđa da je ribarstvo jedan od temelja kulture i gospodarstva mnogih obalnih zajednica. Ističe da treba obnoviti riblje stokove koji su prelovljeni, osiromašeni ili u oporavku i pritom, radi potpore dugoročnoj otpornosti priobalnog ribarstva, potaknuti napore koji se poduzimaju kako bi se osiguralo da živi resursi u oceanima više ne budu izloženi prelovu, uzimajući u obzir posljedice nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova (NNN) koji vrše ribarske flote trećih zemalja. Smatra da treba i suzbiti posljedice širenja invazivnih stranih vrsta;

22. ističe da treba promijeniti obrazac potrošnje u EU-u kako bismo manje ovisili o uvezenim proizvodima, a više o lokalnoj proizvodnji. Ističe da lokalni i regionalni razvoj mogu dovesti do povećanja potrošnje lokalnih proizvoda s kratkim lancima opskrbe. Navodi da industrijska akvakultura može negativno utjecati na naše resurse i resurse trećih zemalja kada potiče prelov za proizvodnju ribljeg brašna. Naglašava da s obzirom na smanjenje ribljih stokova i potrebu za njihovim očuvanjem treba težiti akvakulturi s malim utjecajem na okoliš, posebno algama i školjkašima, kao najodrživijim alternativama za proizvodnju bjelančevina akvatičnog podrijetla;

([5]) COM(2025) 75 final.

23. ističe da bi se morskim biološkim resursima koji još nisu procijenjeni u najudaljenijim regijama, čije oceanske vode čine više od polovine ukupnog područja isključivih gospodarskih pojaseva EU-a, moglo upravljati učinkovito i održivo, a da se pritom poštuju ciljevi stvaranja koristi za gospodarstvo, društvo i zapošljavanje i doprinosi većoj dostupnosti prehrambenih proizvoda, ne samo u korist razvoja tih regija već i razvoja EU-a u cjelini;

24. prepoznaje ulogu koju razvoj niskotrofičke akvakulture može imati u sigurnosti opskrbe hranom i zapošljavanju, osobito u ruralnim područjima, kao i potrebu za promicanjem razvoja održive akvakulture;

25. ističe da je EU najveće svjetsko tržište morskih prehrambenih proizvoda i prepoznaje da na njemu leži velika odgovornost za održivo upravljanje prirodnim resursima. Istodobno smatra da je ključno zaštititi europske ribarske flote i ribarsku industriju od nepoštenog globalnog tržišnog natjecanja i osigurati im jednake uvjete u odnosu na uvezene morske prehrambene proizvode, posebno one koji potječu iz nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova ili od ekološki štetnih praksi;

***Turizam***

26. cijeni ulogu održivog turizma u obalnim područjima i njegovu važnost za prosperitet obalnih zajednica i uviđa rizik neuravnoteženog turizma za osjetljiva područja s krhkim ekosustavima. Smatra da bi Pakt o oceanima trebao doprinijeti utvrđivanju instrumenata i mehanizama za smanjenje rizika koje sa sobom nosi prekomjerno iskorištavanje i uništavanje okoliša i baštine uzrokovano nekontroliranim i nereguliranim geografski i vremenski koncentriranim priljevom turista;

27. ističe da su potrebni čisti oceani kako bi se održivom upotrebom prirodnih i kulturnih resursa osigurala dugoročna privlačnost obalnog turizma i višestruke koristi koje zaštićena morska područja donose lokalnim turističkim aktivnostima;

28. ističe da je cilj Europske unije da pokrivenost zaštićenih morskih područja dosegne 30 %, pri čemu bi u svakoj regiji 10 % bilo pod strogom zaštitom, daleko od ostvarenja. Napominje da u više od 80 % zaštićenih morskih područja EU-a postoji tek minimalna regulacija morskih aktivnosti;

29. poziva na to da se u svim zaštićenim morskim područjima zabrane destruktivne ribolovne aktivnosti, kao što je ribolov pridnenim povlačnim mrežama. Ističe da industrijski ribolov pelagijskim povlačnim mrežama (koćama) u nekim područjima ima štetan učinak, posebno na priobalni ribolov i lokalne zajednice;

***Održivo i kružno gospodarstvo***

30. naglašava da se potencijal raznih regija međusobno razlikuje ovisno o njihovim fizičkim i geografskim značajkama. Ističe potencijal za održivu proizvodnju energije putem razvoja odobalnih vjetroelektrana, energije plime i oseke i pretvorbe termalne energije oceana;

31. podsjeća na to da je uvođenje energije vjetra na moru okosnica ostvarivanja europskog zelenog plana i jamčenja konkurentnosti i sigurnosti opskrbe energijom u Europi. Ističe da se u strategiji EU-a za energiju iz obnovljivih izvora na moru predlažu konkretni koraci za potporu dugoročnom održivom razvoju sektora i naglašava potrebu za daljnjim ulaganjem u infrastrukturu mreže i interkonekcijskih vodova koji su nužni za razvoj energije iz obnovljivih izvora na moru;

32. poziva lokalne i regionalne vlasti da razviju odgovarajuće energetske strategije s naglaskom na podupiranju prekograničnih natječaja i racionalizaciji korištenja energetske infrastrukture;

33. smatra da bi Pakt o oceanima trebao ustrajati na znanstveno utemeljenom i predostrožnom pristupu oceanskom rudarenju kako bi se izbjegao svaki mogući nepovratan učinak na morske ekosustave i bioraznolikost, uzimajući u obzir i vjerojatne kompromise s drugim gospodarskim aktivnostima kao što su ribarstvo, akvakultura i turizam. U tom pogledu također ističe važnost podizanja javne svijesti o integraciji odobalnih vjetroelektrana i njihovoj ključnoj ulozi u energetskoj tranziciji;

34. naglašava da u okviru pristupa „od izvora do mora” problem onečišćenja morskog okoliša treba rješavati u svim njegovim oblicima, uključujući kemijsko onečišćenje i onečišćenje plastikom;

35. poziva EU da preuzme vodeću ulogu u osiguravanju donošenja ambicioznog globalnog sporazuma o plastici koji bi uzimao u obzir cijeli životni ciklus plastike, uključujući plastiku za jednokratnu upotrebu, mikroplastiku i ribolovne alate, kao i opasne kemijske aditive i mjere na početku proizvodnog lanca usmjerene na proizvodnju i smanjenje plastike;

***Pomorski promet***

36. uviđa da, iako veliku većinu pomorskog prometa regulira Međunarodna pomorska organizacija (IMO), EU u tome ima ključnu ulogu kao vodeći međunarodni akter;

37. naglašava važnost brodogradnje za mnoge obalne regije i europske brodogradnje za stratešku autonomiju Europe; poziva Europsku komisiju da podrži inovacije i održivost u brodogradnji;

38. ističe da se postupak gospodarenja otpadom na kopnu uređuje pravnom stečevinom EU-a u području prometa ([6]), i to odredbama kojima se osigurava dostupnost lučkih uređaja za prihvat i isporuka otpada u te uređaje. Ističe da treba riješiti i problem onečišćenja zraka uzrokovanog pomorskim prometom, kako na moru tako u lukama;

39. ističe važnost usvajanja OR-ovih preporuka ([7]), posebno onih za uvođenje poticaja za isporuku brodskog otpada u luke, među ostalim uvođenjem jedinstvene naknade;

40. naglašava važnost međunarodnog pomorskog prometa za europske lučke gradove i regije i upućuje na mišljenje OR-a ([8]) u kojem se preporučuje da se „izazovi razvoja luka i lučkih gradova uzmu u obzir i u okviru mjera EU-a u području prometa, pomorskog gospodarstva i zaštite morskog okoliša i vodenih staništa”. Pozdravlja predstojeće (2026.) donošenje strategije EU-a za luke i poziva na to da se tom strategijom odgovori na potrebu za dekarbonizacijom pomorskog prometa, prilagodbom lučke infrastrukture klimatskim promjenama i osiguravanjem prelaska luka EU-a na model koji je u skladu s ograničenjima planeta. Ponavlja da je energija velik trošak za taj sektor. Izazovi prelaska na obnovljive i niskougljične izvore energije uključuju financiranje i gornje granice kapaciteta flote jer nove tehnologije zahtijevaju veću težinu od konvencionalnih dizelskih motora;

***Zaštita i obnova okoliša, morskih i obalnih ekosustava i bioraznolikosti***

41. prepoznaje blisku međusobnu povezanost očuvanja ekosustava, zaštite morske bioraznolikosti, kao i društveno-gospodarskih aktivnosti i proizvodnje hrane povezanih s morem. Ističe ulogu oceana u borbi protiv klimatskih promjena. Prepoznaje ulogu morskih ekosustava, uključujući močvarna područja i koraljne grebene, kao prirodnih zaštitnika od oluja i erozije obale i naglašava njihovu ulogu u zaštiti infrastrukture, života i sredstava za život od ekstremnih vremenskih nepogoda i sporih i postupnih meteoroloških pojava;

42. poziva na to da se za smanjenje onečišćenja zraka uzrokovanog pomorskim prometom poduzimaju uravnotežene mjere koje u obzir uzimaju činjenicu da neke regije za osiguranje osnovnih materijala apsolutno ovise o pomorskom prometu;

([6]) Direktiva (EU) 2019/883 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o lučkim uređajima za prihvat isporuke brodskog otpada, izmjeni Direktive 2010/65/EU i stavljanju izvan snage Direktive 2000/59/EZ (SL L 151, 7.6.2019., str. 116., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0883).

([7]) Mišljenje Europskog odbora regija – Lokalne i regionalne vlasti za zaštitu morskog okoliša (SL C 300, 27.7.2021., str. 36.).

([8]) Mišljenje Europskog odbora regija – Revitalizacija lučkih gradova i područja (SL C 207, 30.6.2017., str. 25.).

43. ukazuje na opsežno zakonodavstvo i pravnu stečevinu EU-a o zaštiti i obnovi morskih ekosustava i potrebu za postizanjem „dobrog stanja okoliša" oceana ([9]). Stoga ističe da ljudskim aktivnostima na moru treba upravljati uravnoteženo, na temelju znanosti i u okviru ekoustava i da treba proširiti zaštićena morska i obalna područja, koja su ograničena lošom provedbom zakonodavstva i pravne stečevine ([10]);

44. ponovno izražava zabrinutost zbog činjenice da morski okoliš EU-a nije postigao dobro stanje okoliša do 2020., kako je navedeno u mišljenju OR-a ([11]) iz 2021.;

45. ističe da je cilj Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030. zaštititi najmanje 30 % mora EU-a, pri čemu bi 10 % bilo pod strogom zaštitom, i obnoviti morske ekosustave smanjenjem onečišćenja, prelova i uništavanja staništa. Ističe da se Uredbom o obnovi prirode utvrđuju pravno obvezujući ciljevi za obnovu najmanje 20 % degradiranih morskih ekosustava do 2030., čime bi se povećali bioraznolikost, sekvestracija ugljika i otpornost na klimatske promjene (vidjeti također ciljeve zajedničke ribarstvene politike i glavne ciljeve nove Europske komisije o sigurnosti opskrbe hranom –političke smjernice za sljedeću Komisiju 2024. – 2029.);

46. upućuje na mišljenje OR-a „Održivo plavo gospodarstvo i akvakultura" ([12]) iz 2021. u kojem se održivo upravljanje oceanima i morima postavlja kao prioritet i poziva na to da se plavo gospodarstvo provede unutar ekoloških granica, u skladu s konceptom ograničenja planeta. Naglašava i gospodarsku upotrebu mora kompatibilnu s morskim staništima kao orijentir za javna i privatna ulaganja;

47. ponovno ističe da je istinsko kružno gospodarstvo, utemeljeno na odgovornoj proizvodnji, smanjenoj potrošnji, ponovnoj uporabi, popravku i recikliranju, presudno za stvaranje uvjeta za uspješnu obnovu bioraznolikosti i obrtanje trenda uništavanja okoliša;

48. naglašava i da je važno spriječiti onečišćenje i istjecanje opasnih kemikalija kako bi se izbjegla svaka interakcija s drugim uzročnicima stresa iz okoliša koji mogu imati dugoročne i dalekosežne učinke na kopneni i morski okoliš, kako je navedeno u mišljenju OR-a „Prema otpornom upravljanju vodama radi borbe protiv klimatske krize u okviru plavog plana EU-a" ([13]). Ističe da predstojeći Pakt o oceanima treba podržati drugim predstojećim političkim inicijativama, primjerice revizijom Direktive REACH, kako bi se uzele u obzir nove prijetnje, poput onečišćenja PFAS-ovima;

***Prevencija, pripravnost i prilagodba klimatskim promjenama***

49. uviđa da će, iako se najgori mogući scenarij klimatskih promjena još uvijek može izbjeći, lokalne zajednice osjetiti učinke već postojećih klimatskih promjena, posebno u obalnim područjima. Ističe ulogu lokalnih i regionalnih vlasti kao instance koja prva reagira u situacijama sve češćih ekstremnih vremenskih nepogoda uzrokovanih klimatskim promjenama. Osim toga, trebalo bi razviti strategije prilagodbe kako bi se odgovorilo na posljedice klimatskih promjena za oceane, kao što su podizanje razine mora, zakiseljavanje i onečišćenje plastikom, hranjivim tvarima i kemikalijama;

([9]) Primjerice, Okvirna direktiva o morskoj strategiji (Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o morskoj strategiji) (SL L 164, 25.6.2008., str. 19.)) i njezina revizija, Okvirna direktiva o vodama (Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000., str. 1.)), europski zeleni plan, Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. (Uredba (EU) 2024/1991 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2024. o obnovi prirode i izmjeni Uredbe (EU) 2022/869 (SL L, 2024/1991, 29.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj) i Uredba EU-a o obnovi prirode (2022.), koji uključuje poseban cilj za oceane, odnosno da se do 2030. obnovi 20 % morskih područja i akcijski plan za postizanje nulte stope onečišćenja (2021.).

([10]) Tematsko izvješće Europskog revizorskog suda br. 26/2020: *Marine environment: EU protection is wide but not deep* (Morski okoliš: zaštita koju pruža EU seže daleko, ali ne ulazi u dubinu).

([11]) Mišljenje Europskog odbora regija – Lokalne i regionalne vlasti za zaštitu morskog okoliša (SL C 300, 27.7.2021., str. 36.).

([12]) Mišljenje Europskog odbora regija – Održivo plavo gospodarstvo i akvakultura (SL C 97, 28.2.2022., str. 36.).

([13]) Mišljenje Europskog odbora regija –Prema otpornom upravljanju vodama radi borbe protiv klimatske krize u okviru plavog plana EU-a (samoinicijativno mišljenje) (SL C, C/2024/5367, 17.9.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5367/oj).

50. ističe prijedlog OR-a upućen Europskoj komisiji da u svojim instrumentima politike radi na jačanju dimenzije otpornosti kako bi ojačala kapacitete lokalnih i regionalnih vlasti za reagiranje na katastrofe, kao i njihovu gospodarsku otpornost i dugoročni rast u cijelom EU-u;

51. smatra da bi Pakt trebao obuhvaćati izradu lokalnih planova prilagodbe klimatskim promjenama, uključujući odgovarajuće planove za reagiranje na katastrofe u obalnim područjima, kojima bi se, uzimajući u obzir lokalne posebnosti, omogućavale učinkovita prevencija, pripravnost i odgovor na iznenadne krize, posebno one povezane s ekstremnim vremenskim nepogodama, kao i na spore i postupne meteorološke pojave;

52. ističe da treba ojačati prehrambene sustave koji se temelje na lokalnim lancima opskrbe kako bi se osigurali dugoročna otpornost i snažna društva;

53. smatra da se Paktom o oceanima mora osigurati pravedna i poštena tranzicija koja bi najudaljenije regije i otočne i obalne zajednice poduprla tako što bi im osigurala socioekonomsku održivost, zaštitu radnih mjesta, socijalnu dobrobit i aktivno sudjelovanje u oblikovanju politika koje utječu na njihovu egzistenciju, kao i poštovanje načela „prava ostanka" u tim područjima jer bi poboljšala pristup javnim uslugama, stanovanju, povezivosti, prijevozu, obrazovanju i radnim mjestima te povećala njihovu kvalitetu;

***Posebne regionalne potrebe i zahtjevi***

54. podsjeća da najudaljenije regije i otoci za povezanost, opskrbu i razvoj gospodarskih aktivnosti posebno ovise o oceanima. One imaju specifične potrebe i iziskuju *ad hoc* mjere da bi se osigurala održiva logistika za živote i egzistenciju građana, među ostalim u vezi s njihovim oslanjanjem na zračni i pomorski promet kako bi se osigurala njihova povezanost i opskrba;

***Međunarodno upravljanje oceanima***

55. prepoznaje ključnu važnost upravljačkih struktura uspostavljenih na globalnoj razini ([14]) i razini EU-a ([15]) koje omogućuju održivo upravljanje oceanima i iskorištavanje njihovih resursa;

56. podsjeća da su najudaljenije regije od velike geostrateške važnosti za Europsku uniju zbog svoje jedinstvene lokacije, prekogranične prirode i raspršenosti na globalnoj oceanskoj karti, kao i zbog toga što se njihovim vodama može kretati slobodno, bez ograničenja zbog sigurnosnih prijetnji;

57. nadalje, s obzirom na veliku površinu isključivih gospodarskih pojaseva najudaljenijih regija, što znatno doprinosi tome da EU ima najveći isključivi gospodarski pojas na svijetu, tim bi regijama trebalo dati veću važnost i operativna sredstva kako bi se osiguralo da one zaista budu predvodnice EU-a u integriranom upravljanju oceanima;

58. podsjeća na mišljenje OR-a „Poticanje trajne i djelotvorne prekogranične suradnje s našim susjedima" ([16]), u kojem je OR naglasio „potrebu za boljom strukturom pomorske prekogranične suradnje";

59. smatra da EU može poslužiti kao primjer i potaknuti druga područja da slijede slične pristupe. Naglašava da bi Pakt trebao istovremeno doprinijeti poboljšanju učinkovitog unutarnjeg upravljanja i uspostavi participativne suradnje s prekograničnim regijama izvan Unije, oslanjajući se na pristup višerazinskog upravljanja EU-a kojim se osigurava bliska uključenost lokalne i regionalne razine vlasti u oblikovanje i provedbu politika te jačanjem tog pristupa. Predlaže iskorištavanje oceanske diplomacije EU-a da bi se doprinijelo održivom iskorištavanju oceanskih resursa u cijelom svijetu;

([14]) Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora.

([15]) „Integrirana pomorska politika", „Okvirna direktiva o morskoj strategiji", „Zajednička komunikacija o planu EU-a za međunarodno upravljanje oceanima", „Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030.".

([16]) Mišljenje Europskog odbora regija – Poticanje trajne i djelotvorne prekogranične suradnje sa susjednim zemljama EU-a (SL C, C/2024/1038, 9.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1038/oj).

***Ljudski kapital, istraživanje i inovacije***

60. smatra da bi Pakt trebao doprinijeti promicanju većeg ulaganja u istraživanje mora da bi se smanjile praznine u znanju, posebno u području bioraznolikosti, usluga ekosustava i učinaka na klimu te zaštite podvodne kulturne baštine, i stvorile nove tehnološke i poslovne prilike, u skladu s načelom „nenanošenja štete”. Predlaže iskorištavanje lokalnog znanja i mreža da bi se obalnim područjima omogućilo da postanu centri za istraživanje i inovacije. Predlaže i da se lokalnim i regionalnim vlastima omogući odgovarajuća uloga u novom globalnom upravljanju, počevši od predstavljanja OR-a na Konferenciji UN-a o oceanima u Nici u lipnju 2025. Preporučuje jačanje suradnje s međunarodnim organizacijama i trećim zemljama da bi se odgovorilo na globalne izazove povezane s oceanima. Poziva na usklađenost politika, transparentne procjene učinka i pojačanu provedbu postojećih mjera. Trebalo bi ojačati provedbu postojećih instrumenata i mjera i učvrstiti ulogu EU-a kao zakonodavnog predvodnika u tim područjima. Zalaže se za integrirano upravljanje obalnim područjem, međusektorsku suradnju i uspostavu platformi za dijalog znanstvenika, oblikovatelja politika, industrije i civilnog društva. Naglašava važnost održivog plavog gospodarstva za obalne zajednice i potrebu da se politike i proračun EU-a usklade s ciljevima održivosti. Usto treba promicati i prikupljanje i razmjenu znanstvenih podataka radi donošenja informiranih odluka o politikama, jačanja uloge istraživanja i inovacija u donošenju odluka i unapređenja znanstveno utemeljenog općeg znanja i izgradnje kapaciteta za upravljanje oceanima. Isto tako, trebalo bi riješiti pitanje infrastrukture potrebne za promatranje oceana, što uključuje izgradnju kapaciteta u oceanima i obalnim područjima, i provesti integriranu globalnu procjenu stanja morskog okoliša, uključujući njegove socioekonomske aspekte;

61. poziva pomorske regije da razmotre razvoj „plavih strategija pametne specijalizacije” kojima bi se dopunile postojeće regionalne strategije pametne specijalizacije (S3);

62. naglašava da, želimo li da unutarnje upravljanje u EU-u bude djelotvornije, prema pomorskoj politici treba zauzeti sveobuhvatan pristup koji uključuje sva javna tijela i tijela specijalizirana za upravljanje morem. Nadalje naglašava da među uključenim dionicima treba promicati koordinaciju i tako olakšati upravljanje znanjem;

63. pozdravlja zakonodavni prijedlog Europskog parlamenta o „održivim gorivima u pomorskom prometu”, posebno uspostavu Fonda za oceane kojim bi se poboljšala energetska učinkovitost brodova i poduprla ulaganja usmjerena na pomoć u dekarbonizaciji pomorskog prometa. Podsjeća i na mišljenje OR-a iz 2024. „Zajednička ribarstvena politika na terenu: prema održivim i otpornim obalnim zajednicama u EU-u”, u kojem je istaknuta potreba da se podupre pravedna tranzicija na ribarstvo s malim utjecajem na okoliš. Ističe potrebu za pravednom tranzicijom svih pomorskih gospodarskih aktivnosti kako bi se zajamčila njihova dugoročna održivost i konkurentnost. Podržava prijedlog donesen u studenome 2024. o inicijativi FuelEU Maritime – Održiva goriva za pomorski promet. Da bi ribarske flote počele koristiti obnovljive izvore energije, naglašava da treba koordinacijom i suradnjom među dionicima prevladati postojeće prepreke, istraživanjem i inovacijama popuniti nedostatke u znanju i tehnologiji, razviti nužne vještine i radnu snagu za energetsku tranziciju i poboljšati poslovno okruženje, uključujući pristup financiranju.

64. podržava ideju da bi Pakt o oceanima trebao biti prvi korak u razvoju usklađenog zakonodavnog i nezakonodavnog okvira za oceane, nakon kojeg bi uslijedili Akt o oceanima i koordinirane revizije postojećeg zakonodavstva poput Okvirne direktive o morskoj strategiji i Direktive o prostornom planiranju morskog područja.

Bruxelles, 3. travnja 2025.

*Predsjednica*
*Europskog odbora regija*
Kata TÜTTŐ